

Wymagania edukacyjne z biologii dla klasy 7 szkoły podstawowej oparte

na Programie nauczania „Biologia bez tajemnic” Janiny Meller Nauczyciel uczący Małgorzata Tatarewicz

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Wymagania na I okres						
Hierarchiczna budowa organizmu. Skóra	Hierarchiczna budowa organizmu człowieka	<ul style="list-style-type: none"> wymienia w sposób uporządkowany elementy hierarchicznej budowy organizmu człowieka wymienia tkanki zwierzęce wymienia układy narządów tworzące organizm człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje tkankę zwierzęcą na schemacie / według opisu 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje cechy adaptacyjne tkanek do pełnienia określonych funkcji 	<ul style="list-style-type: none"> obserwuje pod mikroskopem i rozpoznaje tkankę zwierzęcą 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, w jaki sposób układy narządów współpracują ze sobą w organizmie człowieka, podaje przykłady tych układów
	Budowa i funkcje skóry	<ul style="list-style-type: none"> wymienia elementy budowy skóry 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia funkcje skóry wskazuje na modelu lub schemacie elementy budowy skóry 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje budowę i funkcje poszczególnych elementów skóry 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia związek budowy elementów skóry z pełnionymi przez nie funkcjami wyjaśnia, w jaki sposób gruczoły potowe regulują temperaturę ciała człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, w jaki sposób naczynia krwionośne reagują na zimno i ciepło wyjaśnia, w jaki sposób naczynia krwionośne regulują temperaturę ciała człowieka
	Higiena i choroby skóry	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przykładowe choroby skóry (czerniak, grzybice skóry) wymienia zasady higieny skóry 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia zasady profilaktyki chorób skóry uzasadnia konieczność wizyty u lekarza w przypadku zauważenia niepokojących zmian na skórze 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje przykładowe choroby skóry (czerniak, grzybice skóry) wyjaśnia, w jaki sposób ochronić się przed czerniakiem i grzybicą skóry 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, w jaki sposób można się zarazić chorobami pasożytniczymi skóry omawia zasady profilaktyki chorób pasożytniczych skóry 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia związek między nadmierną ekspozycją na promieniowanie UV a ryzykiem wystąpienia choroby nowotworowej skóry

				<ul style="list-style-type: none"> wymienia choroby pasożytnicze skóry (wszawica, świerzb) 		<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, w jaki sposób dbać o cerę trądzikową
Aparat ruchu	Układ ruchu. Budowa i funkcje szkieletu	<ul style="list-style-type: none"> wymienia części układu ruchu, rozróżnia część czynną i część bierną 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia najważniejsze funkcje szkieletu wskazuje na modelu lub rysunku części szkieletu człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia różnicę między częścią czynną a częścią bierną układu ruchu określa funkcje szkieletu kończyn z obręczami i szkieletu osiowego 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady części szkieletu i elementu, który ochrania 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia związek między częścią szkieletu a pełnioną funkcją
	Budowa i funkcje szkieletu osiowego	<ul style="list-style-type: none"> wymienia funkcje szkieletu osiowego podaje nazwy elementów szkieletu osiowego 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje funkcje szkieletu osiowego wskazuje na modelu lub schemacie elementy wchodzące w skład szkieletu osiowego 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje związek między budową a funkcją szkieletu osiowego wymienia kości wchodzące w skład mózgowcowej i twarzoczaszki wymienia odcinki kręgosłupa 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje kręgi piersiowy i lędźwiowy charakteryzuje poszczególne odcinki kręgosłupa omawia budowę klatki piersiowej oraz przedstawia jej funkcje 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje różnice w budowie między kręgiem piersiowym a kręgiem lędźwiowym opisuje sposób łączenia się kości mózgowcowej oraz wykazuje związek z pełnioną przez nie funkcją
	Szkielet kończyn i ich obręczy	<ul style="list-style-type: none"> podaje nazwy obręczy podaje funkcje szkieletu obręczy i kończyn 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje połączenie kończyny ze szkieletem osiowym wskazuje na modelu lub schemacie elementy szkieletu kończyn i ich obręczy podaje nazwy elementów szkieletu kończyn oraz obręczy 	<ul style="list-style-type: none"> tworzy model szkieletu ze schematów / modeli poszczególnych kości 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje związek między budową kości kończyny górnej a jej funkcją 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje wybrane modele kości i klasyfikuje je do odpowiedniego szkieletu kończyn
	Budowa kości	<ul style="list-style-type: none"> opisuje budowę zewnętrzną i budowę wewnętrzną kości określa funkcje kości 	<ul style="list-style-type: none"> rozróżnia rodzaje kości wskazuje na schemacie / planszy lub modelu różne rodzaje kości 	<ul style="list-style-type: none"> określa funkcje tkanki chrzęstnej i tkanki kostnej, a także ich znaczenie dla prawidłowego funkcjonowania kości 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje związek między właściwościami fizycznymi i chemicznymi kości a ich funkcjami 	<ul style="list-style-type: none"> przeprowadza doświadczenie wykazujące wpływ składników chemicznych na właściwości kości oraz formułuje wnioski

Aparat ruchu	Praca mięśni szkieletowych	<ul style="list-style-type: none"> • podaje nazwy elementów budujących mięsień szkieletowy 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje elementy mięśnia szkieletowego na schemacie lub modelu 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje pracę mięśni szkieletowych z uwzględnieniem skurczu i rozkurczu • wykazuje znaczenie stawu dla wykonywania ruchu 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia współdziałanie układu szkieletowego i układu mięśniowego, czyli mięśni, ścięgien, kości i stawów, w wykonywaniu ruchów 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia mechanizm antagonistycznej pracy mięśni na przykładzie kończyny górnej
	Higiena i choroby aparatu ruchu	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia sposoby zapobiegania wadom postawy (profilaktyka) 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady schorzeń układu ruchu (skrzywienia kręgosłupa, płaskostopie, krzywica, osteoporoza) 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje wpływ aktywności fizycznej na prawidłową budowę i funkcjonowanie układu ruchu 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia wpływ aktywności fizycznej na prawidłowy rozwój układu ruchu • wyjaśnia zasady profilaktyki schorzeń układu ruchu 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przyczyny schorzeń układu ruchu (relacje przyczynowo-skutkowe): płaskostopie, krzywica, osteoporoza, skrzywienie kręgosłupa i sposoby profilaktyki
Układ pokarmowy	Składniki pokarmowe: białka cukry, tłuszcze	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia składniki odżywcze • podaje źródła pokarmowe białek, cukrów i tłuszczów 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje znaczenia białek, cukrów i tłuszczów dla prawidłowego funkcjonowania organizmu • różnicuje źródła białek oraz tłuszczów 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje znaczenia białek, cukrów i tłuszczów • przedstawia wpływ białek, cukrów i tłuszczów na prawidłowe funkcjonowanie organizmu 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia wnioski z doświadczenia badającego obecność skrobi w wybranych produktach spożywczych 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje związek między spożywaniem owoców i warzyw z odpowiednią ilością błonnika pokarmowego a zdrowiem • przeprowadza doświadczenie badające obecność skrobi w wybranych produktach spożywczych
	Sole mineralne, witaminy i woda	<ul style="list-style-type: none"> • podaje źródła pokarmowe soli mineralnych (magnezu, wapnia, żelaza) 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje znaczenia witamin (A, D, K, C, B6 i B12) i soli mineralnych (magnezu, wapnia, 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje znaczenia wybranych witamin i soli mineralnych dla prawidłowego 	<ul style="list-style-type: none"> • określa potrzebę suplementacji witaminowej w uzasadnionych przypadkach 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje zależność między spożywanymi produktami a niedoborem soli

		<ul style="list-style-type: none"> wymienia źródła pokarmowe witamin (A, D, K, C, B6 i B12) 	<p>żelaza) dla prawidłowego funkcjonowania organizmu</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia funkcje wody w organizmie 	funkcjonowania organizmu		mineralnych oraz witamin w organizmie
	Budowa układu pokarmowego	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje elementy budowy układu pokarmowego na schemacie / modelu / według opisu wskazuje rodzaje zębów 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia elementy budowy układu pokarmowego określa znaczenie zębów w obróbce pokarmu wskazuje funkcje poszczególnych elementów układu pokarmowego 	<ul style="list-style-type: none"> omawia funkcje poszczególnych elementów układu pokarmowego 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje wpływ budowy jelita cienkiego na proces wchłaniania pokarmu 	<ul style="list-style-type: none"> określa związek budowy narządu układu pokarmowego
	Trawienie pokarmu	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje miejsca trawienia pokarmu wymienia produkty trawienia białek, cukrów i tłuszczów podaje miejsce wchłaniania białek, cukrów i tłuszczów 	<ul style="list-style-type: none"> omawia rolę gruczołów trawiennych w procesie trawienia pokarmu wyjaśnia pojęcie trawienia pokarmu 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje miejsca trawienia białek wskazuje miejsca trawienie cukrów wskazuje miejsce trawienia tłuszczów opisuje działanie żółci 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje proces emulgacji tłuszczów omawia doświadczenie wpływu enzymów śliny na trawienie cukrów złożonych 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje różnicę między procesem emulgacji a trawieniem przeprowadza doświadczenie badające wpływ enzymów śliny na trawienie cukrów złożonych

Układ pokarmowy	Choroby higiena układu pokarmowego	<ul style="list-style-type: none"> wymienia zasady prawidłowego odżywiania się wymienia wpływ czynników (płeć, wiek, aktywność fizyczna, stan zdrowia, rodzaj wykonywanej pracy) na potrzebną ilość spożywanego pokarmu podaje zasady profilaktyki wybranych chorób układu pokarmowego (zatrucie pokarmowe, próchnica, rak jelita grubego, WZW typu A, B, C oraz choroba wrzodowa żołądka i dwunastnicy) 	<ul style="list-style-type: none"> oblicza wskaźnik BMI opisuje zasady higieny układu pokarmowego wymienia zaburzenia związane z obniżeniem masy ciała wymienia objawy wybranych chorób układu pokarmowego (zatrucia pokarmowego, próchnicy, raka jelita grubego, WZW typu A, B, C oraz choroby wrzodowej żołądka i dwunastnicy) 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje wartość BMI przez porównanie obliczonej wartości z przyjętymi normami omawia zasady dobierania produktów pokarmowych z uwzględnieniem talerza zdrowego żywienia lub piramidy zdrowego żywienia i stylu życia przedstawia rolę błonnika pokarmowego w prawidłowym funkcjonowaniu układu pokarmowego 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia konsekwencje niewłaściwego odżywiania się omawia zaburzenia związane z obniżeniem masy ciała 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia sposoby uniknięcia chorób układu pokarmowego omawia skutki niezdrowego stylu życia
Układ oddechowy	Budowa i funkcje układu oddechowego	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje elementy budowy układu oddechowego na schemacie / modelu / według opisu 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia elementy budowy układu oddechowego wskazuje funkcje poszczególnych elementów układu oddechowego omawia proces wydawania dźwięku 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje funkcje poszczególnych elementów układu oddechowego 	<ul style="list-style-type: none"> określa rolę nagłośni omawia budowę płuc 	<ul style="list-style-type: none"> określa związek między budową a funkcją poszczególnych narządów układu oddechowego

Funkcja tlenu w organizmie	<ul style="list-style-type: none"> • podaje definicję wymiany gazowej • podaje definicję oddychania komórkowego • wskazuje miejsca wymiany gazowej 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia mechanizm wentylacji płuc • wymienia substraty i produkty oddychania komórkowego 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje proces wentylacji płuc • wskazuje miejsca oddychania komórkowego • podaje różnice między oddychaniem a wymianą gazową 	<ul style="list-style-type: none"> • wyciąga wnioski na podstawie doświadczenia badającego obecność dwutlenku węgla oraz pary wodnej w wydychanym powietrzu • omawia proces oddychania komórkowego • omawia wpływ wysiłku fizycznego na częstość oddechu 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje różnice między składem powietrza wdychanego a powietrza wydychanego • planuje i przeprowadza doświadczenie badające obecność dwutlenku węgla oraz pary wodnej w wydychanym powietrzu • przeprowadza doświadczenie badające wpływ wysiłku fizycznego na częstość oddechu
Choroby i higiena układu oddechowego	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia zasady higieny układu oddechowego • podaje przykłady chorób układu oddechowego (rak płuca, angina, gruźlica) • wyjaśnia pojęcie profilaktyka 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje palenie czynne i palenie bierne • wymienia negatywne skutki palenia papierosów oraz zanieczyszczeń powietrza 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia wpływ palenia papierosów oraz zanieczyszczeń powietrza na układ oddechowy • wymienia czynniki wywołujące raka płuca, anginę, gruźlicę 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje wybrane choroby układu oddechowego (rak płuca, angina, gruźlica) 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia sposoby uniknięcia chorób układu oddechowego
<ul style="list-style-type: none"> • Wymagania na II okres Treści nie podsumowane w I okresie podlegają utrwaleniu i sprawdzeniu w drugim 					

Układ krążenia	Skład i funkcje krwi	<ul style="list-style-type: none"> wymienia główne składniki krwi (elementy morfotyczne, osocze) wymienia grupy krwi w układzie ABO oraz Rh wyjaśnia pojęcie transfuzji krwi 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje funkcje poszczególnych elementów krwi wyjaśnia proces aglutynacji wyjaśnia pojęcie antygen na podstawie tabeli wskazuje uniwersalnego dawcę i uniwersalnego biorcę krwi 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje funkcje poszczególnych składników krwi omawia zależność między dawcą a biorcą krwi względem czynnika Rh opisuje proces transfuzji krwi 	<ul style="list-style-type: none"> omawia zależność między dawcą a biorcą krwi w układzie ABO podaje konsekwencje nieprawidłowej transfuzji krwi 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje związek między budową erythrocytu a funkcją pełnioną przez niego opisuje konflikt serologiczny i jego skutki na podstawie antygenów na erythrocytach oraz obecności przeciwciał w osoczu przedstawia uniwersalnego dawcę i uniwersalnego biorcę
	Budowa układu krwionośnego	<ul style="list-style-type: none"> wymienia elementy układu krwionośnego wymienia rodzaje naczyń krwionośnych przedstawia funkcje układu krwionośnego 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na schemacie / według opisu naczynia krwionośne 	<ul style="list-style-type: none"> omawia funkcje poszczególnych elementów układu krwionośnego 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia rolę zastawek w naczyniach krwionośnych 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje różnice w budowie naczyń krwionośnych
	Budowa i działanie serca	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje serce i określa jego położenie w ciele człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia elementy budowy serca (przedsionki i komory serca) 	<ul style="list-style-type: none"> podaje nazwy zastawek serca i wyjaśnia ich działanie opisuje kierunek przepływu krwi przez serce określa wpływ różnych czynników na pracę serca 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia funkcje przedsionków, komór, żył i tętnic opisuje elementy budowy serca: przedsionki, komory, zastawki, naczynia wieńcowe, z uwzględnieniem ich roli 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia badania wykonywane w diagnostyce chorób serca podaje właściwości tkanki mięśniowej budującej serce określa etapy pracy serca
	Przeptyw krwi przez ciało człowieka	<ul style="list-style-type: none"> opisuje na schemacie drogę krwi w ciele człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje miejsca wymiany gazowej podczas krążenia krwi 	<ul style="list-style-type: none"> planuje i przeprowadza doświadczenia związane z pomiarem tętna i ciśnienia krwi 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia powiązanie układu oddechowego z układem krwionośnym wyjaśnia wymianę gazową w obiegu krwi 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, co to jest puls i ciśnienie krwi, z przedstawieniem sposobu ich badania w praktyce

						<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia związek pracy serca ze zmianą tętna i ciśnienia krwi
Choroby higieny i układu krwionośnego	<ul style="list-style-type: none"> • określa, że dieta i aktywność fizyczna mają wpływ na układ krwionośny 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady chorób krwi (anemia, białaczka) i układu krwionośnego (miażdżycy, nadciśnienie tętnicze, zawał serca) 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia sposoby profilaktyki wybranych chorób układu krążenia • podaje wartości prawidłowego ciśnienia krwi • przedstawia znaczenie aktywności fizycznej i prawidłowej diety we właściwym funkcjonowaniu układu krwionośnego • wskazuje czynniki zwiększające i zmniejszające ryzyko zachorowania na choroby układu krwionośnego 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady właściwej i niewłaściwej diety, wpływającej na zdrowie i choroby układu krążenia • uzasadnia zależność między pracą serca a wysiłkiem fizycznym 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego okresowe wykonywanie badań kontrolnych jest ważne dla naszego zdrowia • określa przyczyny nadciśnienia tętniczego • wyjaśnia, jak dochodzi do zawału serca i udaru mózgu • uzasadnia konieczność okresowego wykonywania podstawowych badań kontrolnych krwi, pomiaru tętna i ciśnienia krwi • uzasadnia związek między właściwym odżywianiem się, aktywnością fizyczną a zmniejszonym ryzykiem rozwoju chorób układu krwionośnego 	
Budowa i działanie układy limfatycznego	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje układ limfatyczny jako część układu krążenia 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje na schemacie narządy układu limfatycznego • wymienia funkcje układu limfatycznego 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje budowę i funkcje narządów układu limfatycznego 	<ul style="list-style-type: none"> • określa zależności między układem krwionośnym a układem limfatycznym 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje skład oraz funkcje limfy i płynu tkankowego ze składem i funkcją krwi 	

				<ul style="list-style-type: none"> określa skład oraz funkcje limfy i płynu tkankowego 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na powiązania krwi, limfy i płynu tkankowego 	<ul style="list-style-type: none"> określa związek między układem limfatycznym a układem odpornościowym
Działanie układu odpornościowego	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, co to jest odporność organizmu 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje sposoby nabywania odporności 	<ul style="list-style-type: none"> rozdziela odporność naturalną i sztuczną, bierną i czynną podaje przykłady odporności wrodzonej 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje działanie surowicy i szczepionki oraz wskazuje różnicę między nimi podaje przykłady szczepień obowiązkowych i nieobowiązkowych oraz ocenia ich znaczenie 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia naturalne mechanizmy odporności nabytej biernej i czynnej opisuje funkcje elementów układu odpornościowego (narządów: śledziony, grasicy, węzłów chłonnych; komórek: makrofagów, limfocytów; cząsteczek: przeciwciał) uzasadnia konieczność stosowania obowiązkowych szczepień 	
Zaburzenia pracy układu odpornościowego	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcie transplantacji wymienia alergię jako zaburzenie pracy układu odpornościowego 	<ul style="list-style-type: none"> omawia znaczenie przeszczepów narządów w sytuacji ratowania życia ludzkiego wyjaśnia pojęcie alergii oraz tłumaczy reakcję układu odpornościowego na alergen 	<ul style="list-style-type: none"> określa, czym jest AIDS i wyjaśnia wpływ tej choroby na układ odpornościowy wyjaśnia, na czym polega transplantacja 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady mechanizmów odporności skierowanej przeciwko konkretnemu antygenowi oraz przykłady mechanizmów, które działają ogólnie 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega zgodność tkankowa organizmu uzasadnia potrzebę pozyskiwania narządów do transplantacji oraz deklaracji zgody na pobranie narządów po śmierci wyjaśnia, dlaczego niektóre przeszczepy 	

						są odrzucane przez organizm biorcy
Układ moczowy	Budowa i działanie układu moczowego	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia istotę procesu wydalania • wymienia substancje, które są wydalane z organizmu (mocznik, dwutlenek węgla, woda) • wymienia narządy biorące udział w wydalaniu 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na schemacie elementy układu moczowego • wymienia funkcje układu moczowego 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia funkcje poszczególnych elementów układu moczowego 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym jest nefron 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia budowę nerki • wskazuje na schemacie elementy budowy anatomicznej nerki w przekroju podłużnym
	Choroby i higiena układu wydalniczego	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia przykładowe choroby układu moczowego (zakażenia dróg moczowych, kamica nerkowa) • wymienia zasady higieny układu moczowego 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia zasady profilaktyki chorób układu moczowego 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje wybrane choroby układu moczowego (zakażenia dróg moczowych, kamica nerkowa) • uzasadnia konieczność badań okresowych moczu 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje skład i parametry moczu na przykładzie wyników przykładowych badań moczu 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, w jaki sposób pokarmy z wysoką zawartością soli wpływają na funkcjonowanie układu moczowego
Układ nerwowy	Budowa i podział układu nerwowego	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia części budujące układ nerwowy • wymienia funkcje układu nerwowego 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na rysunku lub modelu elementy układu nerwowego • rozpoznaje na podstawie opisu lub pod mikroskopem tkankę nerwową 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje budowę układu nerwowego • omawia budowę i funkcję elementów komórki nerwowej • omawia różnice między ośrodkowym układem nerwowym a obwodowym układem nerwowym 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje funkcje współczulnego układu nerwowego i przywspółczulnego układu nerwowego 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, w jaki sposób przepływa impuls nerwowy przez komórki nerwowe
	Działanie ośrodkowego układu nerwowego	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia elementy budujące ośrodkowy układ nerwowy 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia funkcje mózgu • wymienia funkcje mózdzku 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje budowę i funkcje mózgowia 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia płaty kory mózgowej • omawia funkcje płatów kory mózgowej 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia, dlaczego procesy oddychania, trawienia, pracy serca są koordynowane

		<ul style="list-style-type: none"> wymienia funkcje ośrodkowego układu nerwowego wymienia elementy mózgowia 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia funkcje pnia mózgu wymienia funkcje rdzenia kręgowego wskazuje elementy budowy ośrodkowego układu nerwowego na modelu lub rysunku 		<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na schemacie lub modelu płaty kory mózgowej 	<p>niezależnie od woli człowieka</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje budowę rdzenia kręgowego
Układ nerwowy	Funkcjonowanie obwodowego układu nerwowego.	<ul style="list-style-type: none"> wymienia elementy budujące obwodowy układ nerwowy wymienia funkcje obwodowego układu nerwowego wymienia rodzaje odruchów 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na rysunku lub modelu elementy obwodowego układu nerwowego wymienia elementy łuku odruchowego wykonuje doświadczenie i obserwuje mechanizm działania odruchu kolanowego 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przykłady odruchów warunkowych i bezwarunkowych 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje działanie łuku odruchowego wyjaśnia, na czym polega współdziałanie ośrodkowego układu nerwowego i obwodowego układu nerwowego 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje i formułuje wnioski z doświadczenia dotyczącego mechanizmu działania odruchu kolanowego
	Choroby i higiena układu nerwowego	<ul style="list-style-type: none"> wymienia skutki stresu długotrwałego wyjaśnia, czym jest uzależnienie wymienia substancje psychoaktywne 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia sposoby radzenia sobie ze stresem wymienia skutki niedoboru snu wymienia zasady zdrowego zasypiania 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje wpływ stresu na organizm wyjaśnia, jakie jest znaczenie snu dla prawidłowego funkcjonowania układu nerwowego 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia negatywny wpływ substancji psychoaktywnych (alkoholu, narkotyków, środków dopingujących, nikotyny i e-papierosów, dopalaczy) na funkcjonowanie układu nerwowego 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia negatywny wpływ nadużywania kofeiny i niektórych leków na funkcjonowanie układu nerwowego

Narządy zmysłów	Zmysły i ich narządy. Smak, węch, dotyk	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje umiejscowienie receptorów zmysłu smaku, węchu i dotyku 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, co to są zmysły, receptory uzasadnia znaczenie ostrzegawczej roli zmysłów 	<ul style="list-style-type: none"> planuje i przeprowadza doświadczenie sprawdzające gęstość rozmieszczenia receptorów w skórze różnych części ciała bada wrażliwość zmysłu smaku i węchu na podstawie instrukcji 	<ul style="list-style-type: none"> wyróżnia rodzaje zmysłów z określeniem ich roli w życiu człowieka planuje doświadczenia lokalizujące receptory zmysłu węchu i smaku 	<ul style="list-style-type: none"> interpretuje wyniki doświadczeń badających wrażliwość wybranych komórek zmysłowych wyjaśnia rolę narządów zmysłów w odbieraniu bodźców z otoczenia wyjaśnia zagrożenia wynikające ze zjawiska adaptacji węchu
	Powstawanie obrazu w oku	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje elementy budowy oka 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia funkcje elementów budowy oka 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jak powstaje obraz w oku obserwuje i wskazuje obecność tarczy nerwu wzrokowego na siatkówce oka 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje budowę oka i rolę jego części w procesie widzenia 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, w jaki sposób obraz obiektu powstaje na siatkówce oka oraz jego interpretację w mózgu
	Działanie narządu słuchu i równowagi	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje elementy budowy ucha 	<ul style="list-style-type: none"> omawia funkcje ucha uzasadnia konieczność higieny narządu słuchu 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia funkcje elementów ucha w odbieraniu bodźców dźwiękowych 	<ul style="list-style-type: none"> określa przebieg fali dźwiękowej w uchu i powstawanie wrażeń słuchowych analizuje budowę oraz rolę ucha wewnętrznego jako narządu słuchu i równowagi 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje związek budowy ucha z pełnioną funkcją
	Choroby i higiena oka oraz ucha	<ul style="list-style-type: none"> wymienia wady wzroku (krótkowzroczność, dalekowzroczność, astygmatyzm) definiuje, czym jest hałas 	<ul style="list-style-type: none"> omawia zasady higieny narządu wzroku wymienia dźwięki szkodliwe dla uszu 	<ul style="list-style-type: none"> omawia przyczyny powstawania wad wzroku (krótkowzroczność, dalekowzroczność, astygmatyzm) 	<ul style="list-style-type: none"> omawia sposoby korygowania wad wzroku (krótkowzroczność, dalekowzroczność, astygmatyzm) 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia wpływ hałasu na zdrowie człowieka

Układ hormonalny	Budowa i funkcjonowanie układu hormonalnego	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, co to jest gruczoł dokrewny, hormon 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia gruczoły dokrewne (przysadka mózgowa, tarczyca, trzustka, nadnercza, jądra i jajniki) i wskazuje ich lokalizację w organizmie człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia znaczenie hormonów 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia rolę hormonów jako chemicznych przekaźników 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje cechy wspólne oraz różnice między układem nerwowym a układem dokrewnym
	Rola wybranych gruczołów układu hormonalnego	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia ogólnie rolę gruczołów dokrewnych 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia nazwy hormonów i podaje, przez które gruczoły dokrewne są wydzielane 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia rolę wybranych gruczołów dokrewnych 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia hormony płciowe i określa ich znaczenie 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia antagonizm działania insuliny i glukagonu w regulacji stężenia glukozy we krwi
	Zaburzenia pracy układu hormonalnego	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje ogólne skutki stosowania preparatów i leków hormonalnych bez konsultacji z lekarzem 	<ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcie terapii hormonalnej 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na specyfikę terapii hormonalnej i konieczność precyzyjnego podawania leków hormonalnych zgodnie z zaleceniami lekarskimi 	<ul style="list-style-type: none"> • określa skutki nieprawidłowego wydzielania hormonów przez gruczoły dokrewne 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje skutki stosowania preparatów i leków hormonalnych bez konsultacji z lekarzem
Układ rozrodczy	Męski układ rozrodczy	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym jest rozmnażanie płciowe • określa rolę męskiego układu rozrodczego 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia narządy męskiego układu rozrodczego i wskazuje ich lokalizację na schemacie 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia i wskazuje na schemacie zewnętrzne i wewnętrzne męskie narządy płciowe 	<ul style="list-style-type: none"> • określa rolę męskich zewnętrznych i wewnętrznych narządów płciowych 	<ul style="list-style-type: none"> • określa znaczenie męskiej komórki rozrodczej w procesie zapłodnienia
	Żeński układ rozrodczy	<ul style="list-style-type: none"> • określa rolę żeńskiego układu rozrodczego 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia narządy żeńskiego układu rozrodczego i wskazuje ich lokalizację na schemacie 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia i wskazuje na schemacie zewnętrzne i wewnętrzne żeńskie narządy płciowe 	<ul style="list-style-type: none"> • określa rolę żeńskich zewnętrznych i wewnętrznych narządów płciowych 	<ul style="list-style-type: none"> • określa znaczenie żeńskiej komórki rozrodczej w procesie zapłodnienia
	Cykl miesięczkowy	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia etapy cyklu miesięczkowego kobiety 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia hormony związane z cyklem miesięczkowym 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje etapy cyklu miesięczkowego kobiety 	<ul style="list-style-type: none"> • określa funkcję hormonów związanych z cyklem miesięczkowym 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia konsekwencje zapłodnienia, jak i jego braku dla

					<ul style="list-style-type: none"> określa rolę cyklu miesięczkowego kobiety i wskazuje dni płodne na podstawie schematycznego cyklu miesięczkowego 	przebiegu cyklu miesięczkowego
	Choroby i higiena układu rozrodczego	<ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcie choroby przenoszone drogą płciową 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia podstawowe zasady higieny układu rozrodczego 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia podstawowe zasady profilaktyki chorób przenoszonych drogą płciową 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia podstawowe zasady higieny układu rozrodczego przedstawia podstawowe zasady profilaktyki chorób przenoszonych drogą płciową 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia konieczność wykonywania badań kontrolnych jako skutecznej formy profilaktyki raka piersi, szyjki macicy czy prostaty
	Rozwój od poczęcia do narodzin	<ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcia: zygota, zarodek i płód definiuje pojęcie zapłodnienie 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia etapy rozwoju przedurodzeniowego człowieka wymienia czynniki wpływające negatywnie na ciążę 	<ul style="list-style-type: none"> określa znaczenie i przebieg zapłodnienia rozdziela pojęcia: zygota, zarodek i płód 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje etapy rozwoju przedurodzeniowego człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> rozdziela rozwój zarodkowy i rozwój płodowy określa znaczenie błon płodowych, łożyska oraz pępowiny dla rozwoju człowieka podaje cechy porodu
	Od narodzin do starości	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcie dojrzwania człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia etapy rozwoju człowieka od narodzin do śmierci 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia dojrzwanie jako etap rozwoju człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje etapy rozwoju człowieka od narodzin do śmierci 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia cechy fizycznego, psychicznego i społecznego dojrzwania człowieka

Homeostaza	Organizm jako całość	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia zdrowie jako stan równowagi środowiska wewnętrznego organizmu oraz choroby jako zaburzenia homeostazy 	<ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcie zdrowia • definiuje pojęcie choroby 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego nie należy bez wyraźnej potrzeby przyjmować leków ogólnodostępnych i suplementów • 	<ul style="list-style-type: none"> • określa znaczenie współdziałania narządów i układów narządów w prawidłowym funkcjonowaniu organizmu • analizuje informacje dołączane do leków 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia, że antybiotyki i inne leki należy stosować zgodnie z zaleceniem lekarza (dawka, godziny przyjmowania leku i długość kuracji) • omawia zjawisko antybiotykooporności
	Parametry życiowe zdrowego człowieka	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia układ narządów, który kontroluje utrzymanie równowagi wewnętrznej organizmu • 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia reakcje organizmu związane z za niską temperaturą ciała • wymienia reakcję organizmu związane z za wysoką temperaturą ciała • wymienia reakcje organizmu związane z niedoborem wody • wymienia reakcje organizmu związane z nadmiarem wody • wymienia reakcje organizmu na za niskie stężenie glukozy we krwi • wymienia reakcje organizmu na za wysokie stężenie glukozy we krwi 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje rolę układu nerwowego w utrzymaniu homeostazy ciała • 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje współdziałanie poszczególnych układów narządów w utrzymaniu temperatury ciała na określonym poziomie • analizuje współdziałanie poszczególnych układów narządów w utrzymaniu poziomu glukozy we krwi na określonym poziomie • analizuje współdziałanie poszczególnych układów narządów w utrzymaniu ilości wody w organizmie na określonym poziomie 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje współdziałanie poszczególnych układów narządów w utrzymaniu wybranych parametrów środowiska wewnętrznego na określonym poziomie (temperatura, poziom glukozy we krwi, ilość wody w organizmie)

Dla uczniów z wydłużonym czasem pracy obowiązuje zmniejszenie zadań na sprawdzianach do 75%.

Dla uczniów dyslektycznych oprócz wydłużonego czasu pracy nie obniża się oceny za błędy ortograficzne.

Dla uczniów z zespołem Aspergera inny układ zadań przygotowany przez nauczyciela wspomagającego.

Dla obcokrajowców obniżona skala punktacji o 10% w stosunku do uczniów mówiących po polsku.